Hagi tagamine nõude puhul ELi liikmesriikides

Küpros

1 Millised on abinõude eri liigid?

A. Iga kohus võib oma tsiviilpädevuse kohaldamisel anda õiguskaitse (esialgse, püsiva või kohustusliku) või määrata vara haldaja kõikide asjade puhul, kus see tundub kohtule õiglane või sobilik ning seda isegi juhul, kui ei taotleta kahju hüvitamist või muude õiguskaitsevahendite rakendamist või kui ei rahuldata sellist hüvitisnõuet või taotlust muude õiguskaitsevahendite rakendamiseks. Esialgne määrus tehakse ainult juhul, kui kohus on veendunud, et avaliku istungi käigus tuleb lahendada tõsine probleem, et on olemas võimalus, et hagejal on õigus saada hüvitist, ning et esialgse määruseta on hiljem raske või võimatu tagada õiglast kohtumõistmist (kohtute seaduse nr 14/1960 artikli 32 lõige 1 (muudetud kujul)).
B. Kohus võib ajal, mil talle esitatud tsiviilhagi menetlemine on pooleli, teha määruse hagi esemeks oleva vara sekvesteerimiseks, säilitamiseks, hoidmiseks, müümiseks, kinnipidamiseks või kontrollimiseks või määruse, mille eesmärk on ennetada kahju või kahjulikku mõju, mis esialgse õiguskaitse võimaldamiseta tekiks isikule või varale enne lõpliku kohtuotsuse tegemist seda isikut või vara mõjutavas küsimuses või enne kohtuotsuse täitmisele pööramist (tsiviilkohtumenetluse seaduse 6. peatüki artikli 4 lõige 1). Selle sätte alusel tehtud määruse eesmärk on kaitsta (lubades selles sättes osutatud konkreetsete esialgse õiguskaitse abinõude rakendamist) hagi esemeks olevat vara seni, kuni hagiga seoses tehakse otsus või kuni kohtuotsus pööratakse täitmisele.
C. Iga kohus, kus on menetluses võlgade või kahjuga seotud tsiviilasi, võib mis tahes ajal pärast hagiavalduse esitamist näha ette, et kostja ei tohi võõrandada sellist osa kinnisvarast, mis on registreeritud tema nimele või mida tal on õigus registreerida enda nimele ning millest kohtu kaalutlusõigusest lähtuvalt piisaks hageja nõude rahuldamiseks ja menetluskulude katmiseks. Kohus teeb määruse ainult juhul, kui ta leiab, et hageja hagiavalduse alus on kindel ning et pärast vara müüki või üleandmist kolmandale isikule ei pruugi hagejal olla võimalik pöörata tehtavat kohtuotsust täitmisele (6. peatüki artikli 5 lõiked 1 ja 2). Seda artiklit kohaldatakse võla- ja hüvitisnõuete suhtes ning sellega lubatakse teha sellise kinnisvaraga seotud kohtumääruseid, mis on registreeritud kostja nimele või mida tal on õigus registreerida enda nimele. Selle sätte eesmärk on külmutada kinnisvara seniks, kuni tulevikus tehakse kohtuotsus hageja kasuks.
Punktis A kirjeldatud kohtu õigus on võrreldes punktides B ja C kirjeldatud õigustega selgelt laiem ning sellega nähakse ette kohtu üldised pädevuspiirid piiravate esialgse määruste tegemisel. Punktides B ja C on kirjeldatud konkreetset liiki määruseid, mida kohtud teha võivad.
Ülemkohtu kohtupraktika alusel on punktis A osutatud üldine õigus (kohtute seaduse artikkel 32) lai ja võimaldab tagada esialgset õiguskaitset seoses varaga, mis ei ole põhikohtuasja esemeks. Vastavalt kohtupraktikale on Küprose kohtutel õigus määrata kohtute seaduse artikli 32 kohaselt esialgseid käsutuskeelde [määrused vara külmutamiseks (rahad või vallasvara), mille määramine on kohtu pädevuses ja mille eesmärk on takistada nende varade viimist kohtu tööpiirkonnast välja või varade likvideerimist].

2 Millistel tingimustel võib selliseid abinõusid rakendada?

2.1 Menetlus

Esialgse õiguskaitse avalduse võib esitada poolelioleva tsiviilkohtumenetluse mis tahes etapis. Avalduse esitamise kord on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse eeskirjadega. Mis tahes viivitus ajutiste abinõude rakendamist taotleva hageja poolt on asjaolu, mida kohus peaks arvesse võtma.
Küprose õiguse kohaselt on võimalik tagada esialgne õiguskaitse ilma teisele poolele sellest teatamata (*ex parte*, vt tsiviilkohtumenetluse seaduse 6. peatüki artikkel 9). Sellised menetlused kujutavad endast erakorralisi meetmeid ning sel juhul on küsimuse kiireloomulisus menetluslik tingimus, mis peab olema täidetud, et kohus saaks kasutada oma kaalutlusõigust teist poolt ära kuulamata. Kohtud kohaldavad seda konkreetset põhimõtet väga rangelt. Kui hageja ei suuda esitada sisulisi asjaolusid, on sellel tõsised tagajärjed ka juhul, kui esitatakse ühepoolne (*ex parte*) avaldus esialgse õiguskaitse saamiseks.
Ühepoolse avalduse alusel tehtud esialgset õiguskaitset käsitlev kohtumäärus hakkab kehtima kohe kostjale kättetoimetamise hetkest, kuid selle võib kohtule võimalikult kiiresti peale kättetoimetamist tagasi saata, et anda kostjale võimalus teada anda, kas tal on vastuväiteid selle määruse tegemise suhtes. Mis tahes kolmas isik, keda määrus otseselt mõjutab, võib samuti paluda kohtul ära kuulata tema arvamus asjast. Kui kostjal on seoses määrusega vastuväiteid, korraldab kohus istungi eesmärgiga otsustada, kas määrus jääb kehtima või see tühistatakse või seda muudetakse. Kui määrus tühistatakse, on hagejal õigus pöörduda taas kohtu poole, tingimusel et asjaga seotud sisulised asjaolud on muutunud. Samuti tuleb märkida, et kõikide asjade puhul, kus esialgne õiguskaitse antakse ühepoolse (*ex parte*) avalduse alusel, käsib kohus hagejal sõnaselge õigussätte alusel anda tagatise kohtu määratud summas, et tagada mis tahes kahju, mis kostjale tekkida võib. Kohtupraktikast tulenevalt on kohtul õigus tagada esialgne õiguskaitse ainult siis, kui hageja ise annab tagatise.
Loomulikult on võimalik tagada avaldusel põhinev esialgne õiguskaitse teatisega (s.t kui teisele poolele antakse sellest teada). Sel juhul ei võta kohus siiski arvesse kiireloomulisuse tegurit.

2.2 Peamised tingimused

Piirava esialgse määruse tegemisel kasutab kohus oma kaalutlusõigust. On kolm peamist tingimust, mis peavad olema täidetud, enne kui kohus otsustab huvide tasakaalustatusest lähtuvalt kasutada oma kaalutlusõigust ja otsustada, kas teha soovitud määrus või mitte:
menetlemisel on tõsine küsimus (piisab asjaga seotud vaieldavate oletuste avaldamisest);
on olemas võiduvõimalus (ilmselge tõenäosus võita kohtuasi / ilmselge võimalus, et hagejale makstakse hüvitist);
määrust tegemata on hiljem kohtuotsust raske või võimatu täita (kahjuhüvitise määramine hagejale menetluse lõppetapis ei ole piisav tema õiguste tagamiseks).
Nagu eespool öeldud, on esialgse õiguskaitse andmist käsitleva otsuse tegemine täielikult kohtu pädevuses. Eespool nimetatud kolme tingimuse täitmise korral ei anta esialgset õiguskaitset automaatselt. Kohus peab kaaluma, kas kõiki asjaolusid ja tingimusi arvesse võttes on soovitud esialgse õiguskaitse andmine õiglane ja sobiv.

3 Abinõude ese ja laad

3.1 Millist liiki vara suhtes võib neid abinõusid kohaldada?

Kohtupraktika on näidanud, et vara laad/liik ei ole tegur, mis võiks piirata kohtule antud õiguse kasutamist. Kuid vara laad võib olla oluline tegur, kui kohus hindab huvide tasakaalustatust, tehes määruse oma kaalutlusõigusest lähtuvalt. Hagejal on lihtsam tõendada pangakontolt raha kaotamise riski kui vallasvara võõrandamise riski.

3.2 Milline on selliste abinõude mõju?

Määruse tegemisel lasub kõigil isikutel, kellele määrus on suunatud, seaduslik kohustus seda täita. Määruse mittetäitmine kujutab endast vastuhakku kohtule ja see on seadusega karistatav. Peale selle võidakse mis tahes isik, kes õhutab või hõlbustab tehtud määruse mittetäitmist, mõista süüdi kohtule vastuhakkamises (kohtute seaduse nr 14/1960 artikkel 42 (muudetud kujul)).

3.3 Kui kaua sellised abinõud kehtivad?

Kohtumäärus sisaldab konkreetset klauslit, kus on kirjas määruse kehtivusaeg. Tavaliselt jääb määrus jõusse põhiasjas lõpliku kohtuotsuse tegemiseni või kuni see määrus tühistatakse või seda muudetakse järgneva kohtumäärusega. Kui kohus teeb põhikohtuasjas lõpliku otsuse, võib kohus otsusesse lisada konkreetse klausli, millega jäetakse määrus jõusse konkreetseks ajavahemikuks pärast kohtuotsuse tegemist, et hõlbustada selle kohtuotsuse täitmisele pööramist.

4 Kas abinõu kohta saab esitada kaebuse?

Mis tahes kohtuotsuse peale, millega antakse esialgset õiguskaitset, võib esitada apellatsiooni ülemkohtule. Apellatsiooni võib esitada ka kohtuotsuse peale, millega jäetakse esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata.

Asja menetlemisel on ülemkohtul suur kaalutlusõigus. Ta võib teha määruse, mille tegemisest esimese astme kohus keeldus, või tühistada madalama astme kohtu tehtud määruse või siis muuta seda. Tuleb siiski märkida, et apellatsiooni menetlemine ei kujuta endast asja uut arutamist. Esimese astme kohtu otsust ei muudeta pelgalt sellepärast, et ülemkohus oleks oma kaalutlusõigust teisiti kasutanud. *Ülemkohus sekkub ainult siis, kui ta leiab, et esimese astme kohus on kasutanud oma kaalutlusõigust ekslikult.*

Viimati uuendatud: 07/12/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.